

zoo als uit de in het algemeen bekende feiten omtrent het voorkomen van krop te verwachten was, de Noordelijke en Westelijke grenzen, over Zwitserland en Tyrol heen, donkerroode strumastreken voorstellen. Zoo geven Como en Turijn bijv. 40—160 per duizend kroplijders (onder de rekruten n.l.).

Caries der tanden schijnt slechts in sommige districten in erge mate voor te komen, zoodat Vicenza, Genua, Grosseta en Pisa 3—8 per duizend aantoonen, 1—3 per duizend ongeveer in de helft der overige districten voorkomt, om in de andere helft tot 0.1—1 te dalen. Voor tinea capitis levert een klein deel van Noordelijk Italië (Bergamo, Milaan, Pavia) een eenigszins donker gekleurd tafereel, doch hier is het weder Zuid-Italië dat verre de kroon spant; Reggio en Messina bijv. leverden op 1000 rekruten 30—40 lijders.

Wij zouden, zoo voortgaande, aan deze aankondiging eene te groote uitgebreidheid gaan geven. Toch zou het aantrekkelijk zijn van des schrijvers beschouwingen omtrent bijzondere punten nog het een en ander te vermelden. Zoo vinden wij op bladz. 131, bij de toelichtingen omtrent de „Geografia delle basse Stature” het reeds meêgedeelde feit ter sprake gebracht, dat Zuidelijk Italië zulk een ongehoord getal jonge mannen van 20 jaren bevat, die geen 1.56 meter lang zijn. SORMANI zegt daaromtrent: „In Zuidelijk Italië en de eilanden moet de gebrekkige lengtegroei als een eigenaardigheid van het ras (niet als van eigenlijk ziekelijken toestand) beschouwd worden. Het is bekend dat de kusten der Adriatische en Jonische Zee en de eilanden hunne oudste bewoners uit Griekenland, uit het Oosten, en van de Afrikaansche kust verkregen en zóó bevolkt werden door een menschengeslacht, dat klein was van gestalte”.

Zoo zou omtrent de „Statistica della mortalità e delle cause di morte in 20 città italiane” nog wel een en ander zijn te vermelden. Een greep echter hier en daar is van weinig waarde en een volledig overzicht van den rijken inhoud zou mij ver voeren buiten de grenzen, welke ik mij bij het schrijven dezer aankondiging meende te moeten stellen.

W. K.

I N G E Z O N D E N S T U K .

DEN HEER PROF. B. J. STOKVIS.

Amice!

In Uw volledig en zaakrijk verslag van de Pharmacologische Sectie van het Londensche Congres, dat ik met groot genoegen las, vond ik ook eenige opmerkingen aan mijn adres, nopens mijne van de Uwe afwijkende zienswijze betrekkelijk de werking der antipyretische geneesmiddelen. Ofschoon onze dialoog tot nu toe met intermissies van twee jaren gevoerd werd, meen ik, vooral om de onwaarschijnlijkheid, nu men het volgende Congres in zoo ver van Nederland verwijderde streken wil doen plaats hebben, dat we elkaar dan weêr zullen ontmoeten, daar geen gewoonte van te moeten maken en beantwoord ik Uwe opmerkingen dus liever dadelijk. Niet omdat ik de hoop koester U tot het neêrleggen der wapenen te kunnen nopen; dat stel ik mij in 't geheel niet voor. Integendeel, beiden zullen we aan onze meening blijven vasthouden, omdat die

nu eenmaal bij gebrek aan genoegzame gegevens gedeeltelijk op fantaisie berust, omdat ieder van ons de leemten, die in ons positief weten omtrent de wijze waarop antipyretica werken bestaan, heeft trachten aan te vullen op de wijze die het meest met zijnen gewonen gedachtengang strookt. Het eenige resultaat dat ik me van dit schrijven voorstel is dan ook, dat het ons beider standpunt, vooral het mijne, beter omschreven zal doen zijn dan na mijne laatste incidenteele bestrijding van Uwe meening en Uw antwoord daarop het geval was, terwijl het misschien de aandacht vestigen kan op de noodzakelijkheid om deze zaak experimenteel te blijven vervolgen.

Ik heb dan opgemerkt (pag. 578), dat aan Uw argument in de *Comptes Rendus* van het voorlaatste Congres cijfers ontbraken, niet om dat argument absoluut bewijzend te maken — Gij erkent zelf dat dit niet in Uwe bedoeling lag, — maar om daaraan in zoover waarde te verleen dat het door mij gebruikte argument krachteloos maakt. Dit is U gelukt. Thans hebt Gij cijfers gegeven, hebt Gij bewezen dat, om eene gelijke werking op het centraal zenuwstelsel te verkrijgen, van para- en meta- grootere doses noodig zijn dan van orthohydroxybenzoëzuur. Welnu, thans erken ik dat KOYKER's proeven niets bewijzen ten voordeele van mijne opvatting van de wijze van werking der antipyretica en onderschrijf ik gaarne de woorden, door U te Amsterdam gesproken: „Des lors les expériences faites à Groningue ne peuvent compter à cet égard, si l'on n'a pas employé l'acide paraoxybenzoïque à une dose double ou triple de celle de l'acide salicylique.” Doch verder dan die erkenning kan ik niet gaan. Twee aromatische stoffen werken beiden op het zenuwstelsel, het eene, het salicylzuur, in kleinere dose, het andere, het para(meta)oxybenzoëzuur, in grootere dose; het eerste werkt bij den mensch antipyretisch. Te besluiten dat het andere dat ook wel zal doen, doch in grootere doses dan waarmede geëxperimenteerd is, schijnt mij minstens voorbarig en kan die bewering of liever die verwachting niet als argument dienen, noch tegen de door mij voorgestane, noch voor de door U aangenomen theorie.

Zelfs al ware het feit bewezen, dat para- en metaoxybenzoëzuur in groote doses antipyretisch werken, zou nog het verband tusschen oorzaak en gevolg, tusschen inwerking op het centraal zenuwstelsel en temperatuursverlaging ontbreken, vooral daar voor chinine gebleken is dat het vaatcentrum buiten het spel is en er stoffen genoeg zijn die het centraal zenuwstelsel, zelfs paralyseeren, zonder temperatuursverlaging van eenige beteekenis teweeg te brengen.

Ik wensch echter daarover geen discussie te beginnen, maar alleen U nog eene enkele opmerking meê te deelen over de door U aangehaalde werking van benzoëzuur. Gij zegt: salicylzuur is een goed antipyreticum, benzoëzuur een onzeker, dat in veel hoogere giften moet worden toegediend. Toch is het laatste zuur, zoo niet een beter, dan toch een even goed antisepticum, waaruit zou volgen . . . doch Gijzelf wilt die conclusie niet trekken, hetgeen niet belet dat Uwe lezers dat zouden kunnen doen. Daarom wil ik hiertegen aanvoeren:

1°. dat uit KOLBE's proefnemingen gebleken is dat benzoëzuur in voedingsvloeistoffen alleen daarom beter (of even goed) rotting belet dan salicylzuur, omdat het ceteris paribus minder door de aanwezige zouten gebonden wordt en het nu eenmaal bewezen is dat die aromatische zuren, slechts als ze vrij zijn, antiseptisch werken,

en, 2°. dat nog zoovele leemten in onze kennis bestaan, dat het onmogelijk is de kwestie zoo eenvondig te stellen.

Wat weten we toch van de antiseptische werking van hippuurzuur of salicylzuur? Werken deze zwakker of sterker antiseptisch? In beide gevallen bestaat de mogelijkheid, dat salicylzuur zich in het lichaam spoediger of minder spoedig met glycochol combineert dan benzoëzuur dat doet; en die twee eventualiteiten zouden van overwegenden invloed kunnen zijn.

Ik geloof dat Gij het met mij eens zult zijn, dat proefnemingen met grootere doses para- of metaoxybenzoëzuur hoogst wenschelijk zouden zijn en zeer veel zouden kunnen bijdragen om het verschil in opvatting van antipyresis te doen verdwijnen. Zoolang echter de door U voorgestane theorie althans even „lückenhaft” blijft als de door mij voorgestane en bovengenoemde proefnemingen niet gedaan zijn, geloof ik meer reden te hebben om te meenen, dat antipyrese op antiseptis berust en die meening te mogen handhaven.

Mij persoonlijk kan het slechts aangenaam en aan de zaak zelve bevordelijk zijn, dat een zoo scherpzinnig en human criticus mijne pogingen om hetgeen ontdekt wordt tot het volmaken van die theorie te gebruiken, controleere.

Geloof mij inmiddels

t.t.

Groningen,
28 Sept. 1881.

A. P. FOKKER.

B E R I G T E N .

BUITENLAND.

WASHINGTON. — Volgens berigten bij den *Board of Health* ontvragen was de cholera te Amoy, Shanghai en Bangkok uitgebroken.

CHICAGO. — Op uitnoodiging van den State Board of Health of Illinois werd alhier op 27 Julij eene vergadering van gedelegeerden der verschillende Staten der Unie gehouden, ten einde over de maatregelen tegen het gevaar der importatie van pokken door de toenemende immigratie uit Europa (in 1880 ten getale van 457,257) te nemen, te beraadslagen. Door sommigen werd opgemerkt, dat er zich onder de landverhuizers menige bevonden uit streken, alwaar „an intense prejudice against vaccination” schijnt te bestaan. Er werd besloten bij de Wetgevende Magt er op aan te dringen om in de Wet op de immigratië, hetzij het verpligte onderzoek naar eene al of niet geslaagde vaccinatie in de haven van vertrek, op te nemen, of wel dit bij de aankomst te doen plaats hebben, de revaccinatie zoo noodig verpligtend te stellen en de quarantaine op uit besmette havens afkomstige schepen toe te passen.

PARIS. — De Conseil Général de Seine et Marne heeft zich naar aanleiding van PASTEUR's bekende inentingsproeven tot laatstgenoemden gewend en op de moeilijkheid van het verkrijgen der door hem verkregen vaccinestof gewezen. PASTEUR heeft daarop geantwoord, dat hij zich met de zaak onledig bleef houden en in het volgende jaar in staat zoude zijn om aan alle aanvragen te voldoen. De „charbon” vertoont zich bovendien in den winter uiterst zeldzaam. Tegen de maanden Maart en April hoopt hij in het bezit van 1—2 „hectolitres de culture” te zijn en eene voldoende vaccinestof voor ongeveer een millioen dieren te bezitten en deze voor een bedrag van 5 centimes per beest in de handen der Veeartsenijkundigen te kunnen brengen. Het cijfer der tot dusverre ingeënte dieren bedraagt thans reeds dertigduizend schapen en eenige honderdtallen